

20 Sentyabr - Azərbaycanca Dövlət Suverenliyi Günüdür

İndi Ermənistan adlanan ərazi, Qərbi Azərbaycan-İrəvan mahalı, Göyçə mahalı, Zəngibasar mahalı tarixi Azərbaycan torpağıdır.
Heydər ƏLİYEV

Bu gün biz yaxşı bilirik ki, Ermənistan dövləti tarixi Azərbaycan torpağında yaranıb. Zəngəzur, Göyçə mahalı, İrəvan bizim doğma torpaqlarımızdır. Biz qayıdacağıq.
İlham ƏLİYEV

BİR PARÇA DAŞ VƏTƏNDİR!

Məhira NAĞIQIZI

YURDUN SƏSİ

№ 12

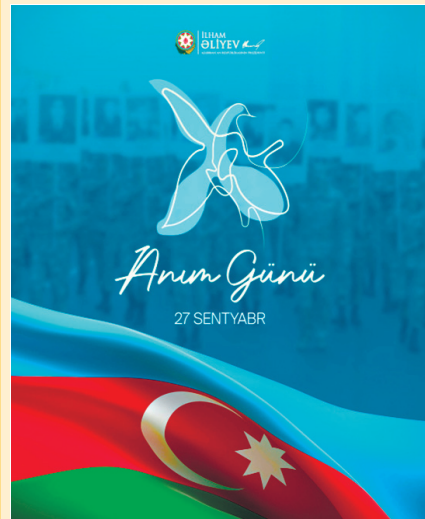
Sentyabr 2025-ci il

27 Sentyabr - Anım Günüdür

Prezident İlham Əliyev 27 Sentyabr - Anım Günü ilə əlaqədar paylaşım edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev 27 Sentyabr - Anım Günü ilə əlaqədar sosial şəbəkə hesablarında paylaşım edib.

AZƏRTAC paylaşımı təqdim edir.

Prezident İlham Əliyev Anım Günü ilə əlaqədar Vətən müharibəsi şəhidlərinin xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad edib

Sentyabrın 27-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Anım Günü ilə əlaqədar Gəncə Memorial Kompleksində saat 12:00-da Vətən müharibəsi şəhidlərinin xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad edib.

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva 27 Sentyabr - Anım Günü ilə əlaqədar paylaşım edib

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva 27 Sentyabr - Anım Günü ilə əlaqədar sosial şəbəkə hesablarında paylaşım edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, paylaşımında deyilir: "Vətən uğrunda həlak olmuş qəhrəmanlarımızın əziz xatirəsi qəlbimizdə daim yaşayacaqdır! Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin!"

15 Sentyabr – Bakının işğaldan azad edildiyi gün

Azərbaycan tarixinin ən şərəfli səhifələrindən biri 1918-ci ilin 15 sentyabr günü ilə bağlıdır. Məhz həmin gün Qafqaz İslam Ordusu və Azərbaycan milli qüvvələri Bakını daşnak-bolşevik və ingilis işğalından azad edərək, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin paytaxtını bərpa etdilər.

1918-ci ilin yaz-yay aylarında Bakı şəhəri

"Sentrokaspi diktaturası" adlanan daşnak-bolşevik rejiminin və İngiltərə qoşunlarının nəzarəti altında idi.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti isə müstəqilliyini elan etsə də, Gəncədə fəaliyyət göstərirdi, öz paytaxtından istifadə edə bilmirdi.

Bu dövrdə xalqın xilası üçün Osmanlı dövlətinin yardımı həyati əhəmiyyət kəsb edirdi. Nuru Paşanın komandanlığı altında təşkil edilən Qafqaz İslam Ordusu Azərbaycanın milli hərbi

birlişmələri ilə birlikdə Bakının azad olunması uğrunda mübarizəyə başladı.

15 sentyabr 1918-ci ildə şiddətli döyüşlərdən sonra Qafqaz İslam Ordusu Bakıya daxil oldu. Şəhər tamamilə azad edildi, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bayrağı qaldırıldı. Bu qələbə ilə Azərbaycan öz paytaxtını geri aldı, dövlətçiliyini möhkəmləndirdi.

Bakının azad edilməsi yalnız hərbi uğur deyildi, həm də siyasi qələbə idi. Paytaxtın ələ ke-

çirilməsi Xalq Cümhuriyyətinin mövcudluğunu təmin etdi, dövlət strukturlarının fəaliyyətinə şərait yaratdı. Azərbaycan xalqı Osmanlı dövlətinə və Qafqaz İslam Ordusuna daim minnətdarlıqla yanaşır.

Müstəqilliyin bərpasından sonra 15 sentyabr ölkəmizdə şərəf və qəhrəmanlıq günü kimi yad olunur. Hər il şəhidlərin xatirəsi anılır, tarixi birlik və dostluq münasibətləri xüsusi olaraq vurğulanır.

“HEYDƏR ƏLİYEVİN QƏRBİ AZƏRBAYCAN SİYASƏTİ: TARİXİ VƏ SİYASİ VARİSLİK” ADLI KİTABI NƏŞR OLUNUB

Kitabın ideya müəllifi və məsləhətçisi ADPU-nun Beynəlxalq Əlaqələr üzrə prorektoru, filologiya elmləri doktoru, prof. Mahirə Hüseynova, kitabın müəllifi Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetin Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru prof. Mahirə Hüseynovanın təşəbbüsü ilə yaradılmış Qərbi Azərbaycan Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri, t.ü.f.d. Leyla Calalova, ön sözün müəllifi Milli Məclisin Təbii Ehtiyatlar, Energetika və Ekologiya Komitəsinin sədri, dos. Sadiq Qurbanov, elmi redaktor Dövlət mükafatı laureatı, t.ü.f.d Nazim Mustafa, rəyçilər isə Azər-

baycan Respublikası Milli Məclisin deputatı, Gəncə Dövlət Universitetinin Elm və İnnovasiyalar üzrə prorektoru, t.ü.f.d, dos. Pərvin Kərimzadə və tədqiqatçı, hüquqşünas Səməd Vəkilovdur.

Kitabda son iki əsrdə Azərbaycana qarşı həyata keçirilən təcavüzkar separatçılıq və dövlət terrorizmi siyasəti, erməni quldur birləşmələrinin Qarabağda, həmçinin Qərbi Azərbaycan torpaqlarında törətdiyi qanlı cinayətlər, dinc sakinlərin başına gətirilən olmanın fəlakətlər konkret faktlar, tarixi araşdırmalar əsasında öz əksini tapıb.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyinin birinci mərhələsində, eləcə də Azərbaycan xalqının təkidli tələbi ilə ölkəyə rəhbərliyinin ikinci mərhələsində erməni millətçilərinin ərazi iddialarına qarşı qətiyyətli mübarizəsi, Sovet dövründə və müstəqillik illərində konseptual əhəmiyyət daşıyan Qərbi Azərbaycan siyasəti tarixilik prizmasından ətraflı işıqlandırılır.

Kitabda ilk dəfə olaraq Heydər Əliyevin ailəsinin amansız soyqırımı və deportasiya ilə üzləşməsi, yaşadığı məhrumiyyətlər, məşəqqətlər tarixi sənədlərlə diqqətə çatdırılır.

XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq Qərbi azərbaycanlıların deportasiya və soyqırımı siyasətinə məruz qalması, bu qanlı hadisələrə hüquqi-siyasi qiymətin verilməsi, Qərbi Azərbaycana Qayıdış Konsepsiyası, bu mühüm sənədin elmi-nəzəri aspektlərinə geniş yer verilir.

Son iki əsrdə Azərbaycanın tarixi torpaqlarında baş verən hadisələri, xronoloji ardıcılıq və dövrilik gözlənilməklə, əks etdirən bu kitab, geniş oxucu kütləsi, tədqiqatçılar, müəllimlər, tələbələr üçün əhəmiyyətli mənbə rolunu oynayır.

“Geyim irsimiz Mirzə Qədim İrəvani firçasından” adlı sərgi açılıb

Sentyabrın 22-də Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində “Geyim irsimiz Mirzə Qədim İrəvani firçasından” adlı sərgi açılıb.

Sərgidə muzeyin Etnoqrafiya fondunda qorunan Qərbi Azərbaycan bölgəsinə aid orijinal geyim nümunələri, həmçinin M.Q.İrəvaninin əsərlərindəki obrazlar əsasında “Alaca” Milli Geyim Evinin sənətkarları tərəfindən reinterpretasiya edilmiş geyim nümunələri təqdim olunub.

Tədbirdə çıxış edən Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin direktoru akademik Nailə Vəlixanlı Prezident İlham Əliyevin “Mirzə Qədim İrəva-

ninin 200 illiyinin qeyd edilməsi haqqında” 2025-ci il 14 fevral tarixli Sərəncamını xatırladı. O qeyd edib ki, Azərbaycan rəngkarlığının təşəkkülündə əhəmiyyətli rol oynamış Mirzə Qədim İrəvani həm də XIX əsr geyim mədəniyyətimizin öyrənilməsi üçün zəngin irs qoyub.

Muzeyin etnoqrafiya fondunun müdiri tarix üzrə fəlsəfə doktoru Gülnadə Abdulova Qərbi Azərbaycan bölgəsinə aid orijinal geyim nümunələrindən bəhs edib.

Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyi və “Alaca” Milli Geyim Evinin təşkilatçılığı ilə keçirilən sərgi sentyabrın 28-dək davam edəcək.

“Qərbi Azərbaycanın Çəmbərək rayonunun Cil kənd orta məktəbi-100” kitabının təqdimatı keçirilib

Sentyabrın 26-da Qərbi Azərbaycan İcmasında “Qərbi Azərbaycanın Çəmbərək rayonunun Cil kənd orta məktəbi-100” adlı kitabın təqdimatı baş tutub. 27 sentyabr Anım Günü təsadüf edən tədbirin iştirakçıları Vətən uğrunda canlarını fəda etmiş şəhidlərimizin xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad ediblər.

Qərbi Azərbaycan İcmasının İdarə Heyətinin sədri, millət vəkili Əziz Ələkbərli çıxışında bildirib ki, Qərbi Azərbaycan mövzusunda yazılmış hər bir əsər milli yaddaşımız üçün mühüm mənbədir. Onun sözlərinə görə, təqdim olunan nəşr yalnız bir məktəbin yüzilliyinə deyil, bütövlükdə Qərbi Azərbaycanın keçdiyi tarixi yola, yaşadığı deportasiya və soyqırımlara işıq tutur:

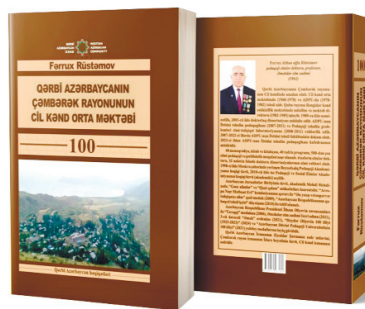
“Bu kitab Göyçə mahalı, xüsusilə də Cil kəndi haqqında zəngin məlumat verir və gələcək nəsillərin tarixi yaddaşının formalaşmasında mühüm rol oynayacaq.”

Daha sonra kitabın müəllifi – Qərbi Azərbaycan İcmasının Ziyalılar Şurası sədrinin müavini, ADPU-nun professoru, pedaqoji elmlər doktoru, Əməkdar elm xadimi Fərrux Rüstəmov kənd və məktəb haqqında xatirələrini bölüşüb. O qeyd edib ki, Göyçə gölünün sa-

hilində, dəniz səviyyəsindən 2040 metr yüksəklikdə yerləşən Cil kəndi zəngin təbiəti və inkişaf etmiş təsərrüfatı ilə seçilib. Onun sözlərinə görə, məktəb 1923-1924-cü tədris ilində ibtidai məktəb kimi fəaliyyətə başlayıb, daha sonra orta məktəbə çevrilərək 1988-ci ilin noyabrına qədər fəaliyyət göstərib. Müəllimlərin fədakarlığı nəticəsində məktəbin məzunları arasında 10 elmlər doktoru və professor, 22 fəlsəfə doktoru yetişib.

Digər çıxış edənlər - Qərbi Azərbaycan İcması Müşahidə Şurasının sədri, AMEA-nın müxbir üzvü, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor Misir Mərdanov, Qərbi Azərbaycan İcması İdarə Heyətinin üzvü, filologiya elmləri

doktoru, professor, Keşkend İcmasının sədri Mahirə Hüseynova, Qərbi Azərbaycan İcması Ağsaqqallar Şurasının üzvü, iqtisad elmləri doktoru, professor, Əməkdar müəllim, Çəmbərək rayon icmasının sədri Əvəz Ələkbərov, Qərbi Azərbaycan İcması Ağsaqqallar Şurasının üzvü, pedaqogika

üzrə elmlər doktoru, professor, İcmaların Binəqədi rayon nümayəndəliyinin sədri Həsən Bayramov, AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda "Terminologiya" şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru, professor Sayal Sadiqova, Qərbi Azərbaycan İcması İdarə Heyətinin üzvü filologiya elmləri doktoru, professor İbrahim Bayramov, Azərbaycan Dillər Universiteti Təhsil fakültəsinin dekani, pedaqoji elmlər doktoru, professor Hikmət Əlizadə kitabın Qərbi Azərbaycanın tarixi, mədəni irsi və faciələri haqqında ətraflı məlumat verdiyini qeyd ediblər. Onlar Cil kəndinin və məktəbin inkişaf yolunu, müharibələrdə verdiyi itkiləri xatırlayıb, məktəbin uzun illər

boyu elm və mədəniyyət məbədi rolunu oynadığını, müəllimlərin fədakarlığını və məzunların uğurlarını vurğulayıblar.

Nətiqələr bildiriblər ki, kitab yalnız bir kənd məktəbinin salnaməsi deyil, həm də Cil kəndinin ictimai, mədəni və mənəvi həyatını, adət-ənənələrini, məktəbin müəllim və məzunlarının fədakar fəaliyyətini əks etdirən dəyərli mənbədir.

Nəşrdə məktəbin direktorları, müəllim heyəti və məzunları barədə məlumatlar toplanıb, kəndin tarixi, sosial həyatı və maarifçilik ənənələri geniş şəkildə təqdim olunub. Kitab həm tədqiqatçılar, həm də geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

Ən əhəmiyyətli, yaddan çıxmayan yerlər, oranın təbiəti, bitkiləri, nəsil, tayfa və maraqlı, görkəmli insanlar haqqında.... 1918-ci ilə kimi Ağudi kəndində 800 yaşayış evi olmuşdur. 1988-ci ildə isə burada 167 yaşayış evi, yəni təsərrüfat və ailə qalmışdır. Qədimdə, həm də son vaxtlar Ağudidə adları aşağıdakı kimi qeyd olunan bağlar var imiş.

Ağudidə bağların adları:

1. Çuxur yurd - Alı uşağının olub; 2. Zoğallı bağ - Məşədi Ənnağıya mənsub olub. 3. Hacı bağı - Hacı Əbdüləlinin bağı idi. 4. Saybalı bağı - Evini qabağında qoşa qızırlarmud ağacı olub. 5. Ağamirzə bağı - Qəbirstanlıqın altında böyük daşın ətrafı bağın ərazisi sayılırdı. Bu bağ Qızılboğaz arxından gələn su ilə suvarılmış.

Su dəyirmanlarının adları:

Zoğallı bağdakı və Dəvəboynunun aşağısında "Qoşa dəyirman" deyilən yerdəki dəyirmanlar Məşədi Ənnağının olubdur. Aşağı dəyirman Ağaməmmədin olubdur. (Aşağı dəyirmanı son vaxtlar rəhmətlik Alməmməd kişi işlədirdi). Kəndin əksər əhalisi, həm də bizim ailə oradan istifadə edirdi. Uşaq vaxtları atamla birlikdə uzunqulağın üstünə buğda kisələrini qoyaraq aparıb həmin dəyirməyə una çevirirdik və götürərdik evə, anam da həmin undan çörək bişirirdi. Çörəyin otirliyi bütün kəndə yayılırdı. Digər bir dəyirman da var idi. O dəyirman Sovet dövründə tikilmişdi, lakin onu elektrik enerjisi ilə işlədirdilər. Yadımdadır ki, son vaxtlar həmin dəyirman mexaniki nasazlığa görə öz işini dayandırmışdı. Həmin dəyirmanı kəndimizdə olan Kamran adında bir nəfər işlədərdi. Bu təxminən 1965-80-ci illərdə olanlardır. Dəyirman Şahvəli və Xanvəli Ənnağıyev qardaşlarına məxsus olub.

Ağudi kəndində olan bulaqların adları:

1. Yeddi novlu bulaq - uşaqlığım həmin novda keçibdir, həm çimərdik, həm yuyunardıq, həm bağımızı suvarardıq. Su o qədər soyuq idi ki, bir dəqiqə suda bədən üzvlərini saxlayarkən artıq donma hadisəsi baş verirdi.

2. İki gözlü bulaq- bu bulağın adından göründüyü kimi Yeddi novdan fərqli olaraq iki gözü var idi.

3. Top söyüd bulaq.

4. Yamac bulaq.

5. Dərəkəndlilər bulağı.

6. Arzu bulağı.

7. Cəlal bulaq.

8. Mehircan bulağı - hamamın binasının cənub hissəsində idi.

9. Quru nov bulağı.

10. İçi bulaqlı.

11. Cəfərqulu bulağı - Cəfərqulu bulağının adı bulağın üstündəki daşda erməni hərfləri ilə yazılmışdı. Odur ki, kənd əhalisi həmin bulağa "erməni bulağı" deyirdi.

12. Əlmərdan bulağı - Əlmərdan Qubadlının Xanlıq kəndində bəy olub. Kəndçimiz yazıçı Əli Qara oğlu Vəliyev vaxtilə həmin bəyin muzduru olmuşdur. Eləcə də atam Ağaqlu Bəxtiyar oğlu Nəcəfov Qarabağda Şelli kəndində Mir Həbib

Bəxtiyar Nəcəfov,
Fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor

ağanın növəri olmuşdur. Əlmərdan bulağını 1947-ci ildə İskəndərov Turab kolxoz sədri işləyən zaman tikdirmişdi. Elə ona görə də həmin bulaq "Turab bulağı" adlanırdı. Turab kişi həmin dövrdə Bulağın yanında hamam da tikdirmişdi. Hamamı tikənlər Qarakilsədən gəlmiş Mirzə və Baqrat adlı ustalar idi. Binada tağ bağlayırdılar. Topçu Hüseyn və arvadı Maral onların əllərinin altında köməkçi kimi işləyirdilər.

Qubadlıdan, Şükürbəyli kəndindən (Fizulu rayonundan) bəylər gəlib İşıqlı dağının ətəklərində yaylaqlanıb gedərmişlər. Odur ki, həmin bulağın da, yerin də adı kənd əhalisi arasında Şükürbəyli bulağı və yaylağı kimi adlanırdı. Əlmərdan bəy də gəlib bu bulağın həndəvərində yaylaqlanıb payızda qayıdarmış Qarabağa. Odur ki, kəndimizin içərisindəki bulaq Əlmərdan bulağı adlanırdı. 1947-ci ildə həmin bulağın yerində bulaq abidəsi tikdirən Turab kişi olmuşdur. Eyni zamanda kəndimizin mərkəzində albanlardan qalan kilsə də var idi. Həmin kilsəni də ermənilər həyasızcasına özününküləşdirmişdilər. Belə ki, orta əsrlərə aid həmin alban kilsəsinin üstünə ermənilər öz əlifbalı ilə kitabə yazaraq bu kilsənin ermənilərə aid olmasını sübut etməyə çalışmışdılar. Hələ bu harasıdır ki, onlar Ağudinin ortasında tikilən Ərəb xilafəti dövründə inşa edilmiş məscidin adını dəyişdirərək erməni əlifbası ilə hansısa bir katalikosun adını həkk etdirmişdilər. Digər tərəfdən onlar nəinki Ağudiyə aid olan abidələri, bütün Qərbi Azərbaycan ərazisində nə varsa hamısını öz adlarına özəlləşdirmişdilər. Həyasızlığın son həddi bundan ibarət olmuşdur. Ən nəhayət, ermənilər əvvəlcə tarixi, sonra da burada yaşayanların torpaqlarını zəbt edib, onları ata-baba yurdlarından qovublar. Bunun adı nə elmdə, nə də dində yoxdur, yazılmayıbdır. Yəni son dərəcə insanlığa xas olmayan hərəkətlərdir onların etdikləri....

Ağudi kəndində çay کنارında, Bazarçayı ətrafında olan bulaqların adları:

Zoğallı bağın bulaqları, Dəyirman arxının üstündəki bulaq, Qarapirin altındakı bulaqlar (çevizlikdə olan bulaqlar), Qarakahanın altındakı bulaqlar, Allahverdi uşağının bu-

laqları, Çuxurbağın bulaqları, Gicirkənliyin bulaqları, İt uçan bulaqları.

Bir sözlə Ağudi kəndinin yuxarı deyil, aşağısı, yəni Bazarçay boyu hamısı bulaqlar idi. Kənddən çaya qədər məsafə 2,5 km idi. Bəzən bu məsafə 3 km də olurdu. İlahinin yaratdığı gözəl bir məkan idi bu yerlər. Ən pis tərəfi o idi ki, yay ayları günəşin altında radiasiya yüksək olurdu. Bir də ki, dağlar zəhərli inanlarla dolu idi. Anı diqqətsizlik fəlakət ola bilərdi. Elə bəzi erməni diğaları var idi ki, onlar da elə bu ilanlarla qardaş idilər. İlan kimi yerli müsəlman-türk əhəlisinə mütəmadi hücumlar təşkil edirdilər.

Dağların-dərələrin, təpələrin adları:

İşıqlı dağı - dəniz səviyyəsindən 3554 m hündürlükdə, Ərikli dağı, Salvartı dağı, Tənəzür dağı, Üç təpələr, Yan təpə, Arpa təpə, Buğda təpə, Fərməz təpə, Qayıbalı təpəsi, Mozalan təpəsi, Yal və Yurd təpə.

Əkin sahələrinin adları:

Ayaq çuxur, Həməsürlü çuxur, Yol yenən, Ağ düz (böyük), Ağ düz (xırda), Qayıbalı təpəsi, Cillik (daşlıdərə), Sac kahası, Çobanəlləməsi, Camışölən, Çürükqaya, Yovşandüz, Sütökülən (böyük), Sütökülən (xırda), Qoşa oyuğun çalası, Qoşa oyuq, Düzlər, Paşanın hasarı, Fərhan novu, Kalxalı yurdu, Qazaxlar yurdu, Qəzilər ölən (Hüseyn ölən), Qaragüney, Cadanın üstü, Həsən kahasının üstü, Yol arası, Qara çinqil, Qırmızı çinqil, Beş günlük, Qaranlıq kaha, Qaranlıq kahanın üstü, Kənd yeri, Əhməddibəyi, Mal daş, Qızıl oğul, Dostalı dərəsi, Ayı kahası, Alısvər kahasının üstü, Batıx, Məşədi çinqilli, Ağa Mirzənin yeri, Buğda təpəsinin arxasında (Sisyan ermənilərinin torpağı ilə sərhəddir) - bura Asvar kahası da deyilirdi, Çöplü çuxur, Arxac yeri, Çinqilli, Ağsaqqal çuxuru, Xudunun yeri, Quzu kahasının üstü, Kənd yeri, Balabəy çuxuru, Qaranlıq kahanın üstü, Qaraçılar, Şükürbəyli, Göyərçinlik, Niyaz düşən, Qarnı yarıq, Mikayıl əkən, Eşşək meydanı, Quyubulaq, Kəndin dalı, Qarapirin üstü, Ağ yazı.

Kahaların adları:

Alısvər kahası, Ayı kahası, Quzu kahası, Qaranlıq kaha, Həsən kahası, İsmayıl kahası, Sac kahası, Qaraçı kahası, İşıqlı dağdakı Sarı kaha,

Qoşa kahalar, Çuxurbağın kahası, Quzay kahası, Marığın kahası, Daşlı dərənin kahası, Qaraçı kahası, Kənkən kahası (Kənd yerindədir). Bu ad yəni " Kənd Yeri " adı kəndin adıdır....Bu sözü qarışdırmayın...

Həmin kənd yerində Ağudi əhalisinin qədimdən qəbirstanlılığı da olub. Ağudi kəndi əvvəllər həmin kənd yerində məskunlaşmışdır. Atamın qardaşı Mirsaqulunun qəbri də oradadır. Atamın qardaşı Mirsaqulu ailə qurmayıbdır. 23 yaşında dünyasını dəyişib və qəbri həmin kənd yerinin qəbirstanlılığındadır. Nökrə olan vaxtı Ağanın övəzindən səhvən "Qurana and içmiş", rəvayətə görə qəfil bir bəla onun ölümünə səbəb olmuşdur.

Ağudi kövşənində (örüş yerlərində) göllərin adları:

1. Mütəllim gölü - yerli əhali və kolxoz təsərrüfatı dövründə istifadə olunmuşdur.

2. Nəcəfəli gölü - Alısvər kahasının üstü. Deyilənlərə görə bizim babamız tərəfindən bu gölün yeri düzəldilmişdir.

3. Məmmədəli gölü
4. Almirzə gölü
5. Şükürbəylinin gölü
6. Yovşandüzün gölü
7. Rəfin gölü-kəndin arxasında, yeni tikilən Noravanda. Kəndin aşağısında Qarapirin üstündə əkin, tütün sahələri həmin su ilə suvarılırdı. Kəndin ətrafı, əsasən aşağı hissəsi meyvə bağları idi. Həmin meyvə bağları Qarapirin üst tərəfində idi. Suvarma sistemi isə kənddən axan bulaqların suyu vasitəsilə həyata keçirilirdi.

Ağudi kəndinin kövşənlərində su yox idi. Su əsasən yaylaq hissədə, Şükürbəyli ərazisində, İşıqlı dağın ətrafında (2-3 km)var idi. Qalan su olan hissə kəndin aşağısında, Bazarçayının ətraf hissələrində idi. Bir sözlə kənddə bütün növ meyvələr yetişirdi.

Bostan bitkiləri:

Kartof, Kələm, Kək, Çuğundur, Xiyar, Pomidor, Soğan, Şüyüd, Tərxum, Lobyə, Paxla, Turp, Yer alması, Nanə, Sarımsaq.

Kəndin ətrafında bitən yabanı pəncərlər (bitkilər):

Xincilovuz, Mərvəncə, Çiriş, Çarış, Qan təpər, Əvəlik, Qırxburun,

Qoyunqulağı, Südlü pəncər, Cincilim, Unnuca, Şah pəncəri, Əməkkömənci, Quzuqulağı, Baldırqan, Baldırqanın içliyi, Gicirtkən (bir neçə formada), Yemlik, Təkəsaqqal, Quşquyuğu, Sulu qanqal, Eşşək qanqalı, Quşəppəyi, Lala-xaşxaş, Kəvəz, Quz üzümü, Dəvədanı-qarağat, Suqıjısı, Dəvədanı, Mollabaşı, Xincılavız, Yarpız, Qarağat, Şamı, Şoşan-dolça, Cacıx, Kəklikotu, Qantəpər, Çayotu, Daziotu (zveroboy), Zirə.

Yabanı ağaclar:

Vən, palıd, ullaş, söyüd, qovaq, dağdağan, ardıc, qaraağac, alacəhrə, gərməsov ağac (möhkəm və yay kimi elastik, döyüş üçün istifadə edilirdi),

Yabanı kollar:

İtburnu, qoyungözü, zirinc, tıbulğu, dovşan alması, mərməlik, rus alçası, gəvən (tıs-fis), həmişə yaşıl (bəzən "ardıc" ağacı da deyirdik, yeni ildə üstü bəzənirdi).

Həyətlərdə, bağlarda yetişən, becərilən ağaclar:

Alma, armud, gilənar, gilə, gavalı, alça, rus alçası, naxçıvan alçası, göyöm, tut, qoz (əsasən nazik və qalın qabıq olardı və çox vaxt ona cəviz deyirdik), üzüm (ağ və qara).

Yaylaqlarda olan yurd yerləri:

1.İşıqlı dağı - Qara çölün ətrafında (Qubadlı, Laçın)
2. Qiyamətinli (Eşşək meydanı)
3. Şəmiloba yeri (Ağcabədi)
4. Nəcəfin yurd yeri (İmişlidə Qızılkənddən)
5. Ələm ağacı (Beşbulağın altında)
6. Qara qaya (Xudunun təpəsi)
7. Xanlar taxtası (İmişlidə Poltava, Semyonovka)
8. Quyubulaq
9. Xidir təpəsi
10. Abbas təpəsi
11. Barat düşən yer (İmişlinin Qulubəyli kəndi)
12. Balaxan düşən yer (İmişlinin Hacımuradlı kəndi)
13. Əli və Ələvsət düşən yurd (İmişli, Xəlfəli kəndi)
14. Məhərrəm və İsmayıl düşən yer (İmişli, Xəlfəli kəndi)
15. Sevdimalı və Dünyamalı düşən yer (İmişli, Xəlfəli kəndi)
16. Kərbəlayı Mürsəl düşən yer
17. Mikayıl əkən
18. Nigar düşən
19. Erkək gölü
20. Qarnıyarıq
21. Mürsəldüşən yer (Fizulinin Kürdmahmudlu kəndi)
22. Balabəyin çuxuru
23. Mirəhmədin dərəsi (Ağüdlü Xanhusəynin dərəsi)

Bazarçaya qovuşan çayların adları:

Bazarçay, Sandılı çayı, Dulus çayı, Dəstəkird çayı, Zor-zor çayı Vağudinin yanında, İşıqlı dağından axıb gəlirdi, Darabası çayı.

Qarlı günlərdən... Yaddaşımızdan heç vaxt silinməyənlər!

Həmişə qar yağanda üşüyürdüm. Bu gün üşümədim, Vətən! Buna səbəb nə əynimi isti-qalın geyinməyim, nə də tox olmağım idi. Səbəb o idi ki, indi torpağını sənə Tanrıdan yalnız birçə dəfə bəxş edilən əziz paylarını- ömürlərini bağışlayan şəhidlərimizin canı, səmanı ruhları isidir. Ta sən üşümürsən... Qırıqğın açılıb. Qar göydə də, yerdə də ip-istidir, od kimi! Daha nə ayağımız, nə də başımız üşümür. Bu gündən belə həmişə elə belədə olacaq. Cahana Günəş kimi əbədi nur saçacaqsan! Əllərimiz cibimizdə üşüyən günlərimiz olub, Can Vətən!

Bircəciyin deyim: 1988-ci il 25 noyabr... Camaatımızın öz evlərindən didərgin salındığı sonuncu gün... Zəngəzurdan, Qarakilsədən Laçına, Naxçıvana qar yarib, açılan çıxırlar... İtən-batan çox oldu... Qarlı qara günlər... Siz geri dönməyin, heç!

Qar yağar, qada-bala azalar. Götürər gedər qara nə varsa... Bəm-bəyaz geyindirər dünyanı! Bərəkəti artar torpağın, zəmilər sünbüllərin qucağındakı dənələrdə xoş günlər bəslər elə-obaya. Avqatlı olar həmənin ilin çörəyi. Camaatın üzü gülər. Xırmandan toy-

bayram havası olar. Nənələrimiz buğda sovrur bol-bol... Qara sacı kərə yağla yağlayar, qovurğa qovurur... Qovurğalar sacda atdanardüşər... Gözü yerdə olanlar, sacdan sıcrayar, təzədən oda düşər, yanar kül olar... Oda aşıqlər kimi. Kir-kiridə qavıt çəkər... Küplərə yığıb quyularda qışa saxlayar... Babalar dəyirmanında növbə tutar, buğda üyüdər... Yarma çəkdirər, irisini-xırdasını ayırar... Bu dəmdə dəyirmanının suyu kəsilər səsküy qalxar... Qolu çırmalı qalarlar iş başındakılar. İş yarı-yarım-çıq tökülər ortalıqda qalar... Gö-

rərdin deyinə-deyinə əliboş gələdilər. Pahooo iş tərsə düşdü... Xeyiri Allahdan umaq... Hövsələlilər üçün olan işdir... Kəmhövsələlər tez-tez xəbər dalınca gedərdilər... Dəyirmanın qapısını biri açıb, o biri ötdə, taaa ki, pər fırlanana kimi... Növbə çəkənlər qabağa düşərdi... Allahın arxayın bəndələri, gəlib evində isti peçin qırağında mürgü vuranlar gedib sonradan ığallıq salardılar...

Analar Yarma plov dəmləyər, əvəlikli yarma, umac (sulu xörək) bişirər... Qovurma dürməyi edərdilər... Süfrə sərilər, nemətlər düzülər yan-yana: qara qovurma, toyuq soyutması, çoban şorbası, çəşir, baldırqan, qırmızı kələm turşusu, kalış soğan, göy-göyörti, ağ turp, kömür peçində kəpək kartof külləməsi, kərə yağ, motal pendiri, şor, sərmə qaymaq, çiçək balı, təzə sulanmış təndir lavaşı... Dalıncada kəklik otu ilə dəmlənmiş, dişdəmə qəndlə armudu stəkanda çay... Süfrə qırağında şirin-şirin

**Azad Novruzova,
şair-publisist**

söhbəbləşər babamın başına yığışanlar... Peçin istisi xumarlandırar başını nənəmin dizinə qoyan bacımı... Tənbəllər tez yatar, qoçaqlar nağıl dedirdər, babasına-nənəsinə....

Səhər-səhər yolları qar alar... Qapıları qar basar... Rəhmətlik Eldar dayının traktorunun hayı-küyü kəndi oyadar...Yollara cığır salar... Çoban itlərinin qorxusu canımızda olsa da, sevinə-sevinə qarda yumalana-yumalana məktəbə gedərik... Olanların çoxu burda

olar... Qartopu... Qardürməyi... Damlardan sallanan buzları qırıb xırtdada-xırtdada yemək. Bal bilmək... Xizək sürmək... Bir-birimizi itələyib, yıxmaq... Əziyimizi, sınığımızı qorxumuzdan evdəkilərdən gizlətmək, üstü açılarda "quzu"ya dönmək...

Nə qədər sevinc yaşayardıq, İlahi! Eh.. eh... Ay keçən günlər, hardasınız? Demirəm uşaq olum...Demirəm nənəli-babalı günlərimi geri qaytar, demirəm qaçqın-köçkün olum, xiffətdən əriyim, demirəm məktəb çantamla sürüşüb, kitab-dəftərimi isladib, sonrada gəlib sərim peçin qırağında qurudum, demirəm şaxta kəsən əllərimi nənəm qoynunda qızdırırsın... Deyirəm ki, Allah, birdə olsun xoşbəxt günlər! Birdə, birdə...

Anamda cavan olsun, atamda. Yeləni güllü gəbəmizin üstündə yallı öyrətsinlər bizə...!

P.S. Yazıda zaman qarışıb birlir...

Deportasiyanın ilk şahidi - Asif Məhərrəm oğlu Allahverdiyev

Atamın dilindən sizə ağır bir hekayə təqdim edirəm.

1987-ci ilin mart ayının 17-si idi. Bahar təzəcə nəfəsini torpağa üfürmüş, otlar nazik-nazik göyərmişdi. Günorta dərindən çıxıb qoyunlarımızı otarmağa apardım. Yolum kəndin kənarına - "Sovxoz" deyilən ərəziyə düşdü. Qoyunları üzü Kiçik Vədi tərəfə, "Qırmızı körpü" adlanan yerə doğru aparırdım. Eyni zamanda bu yerləri də görmək istəyirdim.

Qırmızı körpüyə çatanda gözüme iki nəfər dəydi. Arxın altında oturmuşdular, yeyib-içirdilər. Məni görəndə kimi əlləri ilə işarə etdilər:

- Ay bala, gəl bura! Burada nə gəzirsən?

Mən ürəkə addımlarla yaxınlaşdım. Üzlərindən hiss olunurdu ki, kəndimizin adamları deyillər. Həm də danışığından tanıdım - bunlar Türkiyədən gəlmə axpar erməniləri idi. Türk dilini yaxşı bilirdilər, amma baxışları ilə nifrət püskürürdülər. Mən ürəkə səslə:

- Qoyunlarımızı otarıram, - dedim.

Soruşdular:

- Kiçik Vedidənsən, ya Şıxlardan?
- Mən Şidlidənəm, - dedim.

Birdən birinə dönüb erməni dilində pıçıldadılar:

- Türkdür, kəndindən uzaqdır. Gəl, bunun ayaqlarını bağlayaq, ataq kanala. Qoyunları da aparırıq. Onsuz da türk uşağıdır. Bizə heç nə olmayacaq...

Sözləri ürəyimə mismar kimi sancıldı. Dizlərim titrədi. Amma qorxumu gizlədib

**Fatimə Allahverdiyeva,
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji
Universiteti,
Filologiya fakültəsi,
Azərbaycan dili və ədəbiyyatı
müəllimliyi ixtisası**

onların dilində dedim:

- Mən sizə nə etmişəm ki, məni öldürmək istəyirsiniz?..

Mənim erməni dilini bilməyim onları heyrətə saldı. Soruşdular:

- Sən kimin oğlusan? Bu dili hardan öyrənmisən?

- Mən Məhərrəm müəllimin oğluyam, - dedim. - Atam dərindən sonra sovxozda işləyir, hamı onu tanıyır.

Onlardan biri qəfil qəzəblə dilləndi:

- Türklər Sumqayıtda bizim arvad-uşaqlarımızı binadan atıb, gözələrini yummadan öldürüblər!

Mən başımı aşağı salıb:

- Mənim xəbərim yoxdur, - dedim.

O biri isə nəfəsini dəridən alıb sakit

səslə dedi:

- Mən atanı tanıyıram. O yaxşı insandır. Bununla işin olmasın. Onsuz da bu gecə türklərdən hayıfımızı çıxacağıq.

Sonra üzümə baxıb əli ilə yola işarə etdi:

- Çıx, get! Bəxtin gətirdi ki, Məhərrəm müəllimin oğlusan.

O an nəfəsim sinəmə sığmırdı. Elə bil torpaq ayağımın altından sürüşürdü. Qoyunları toplayıb geri qayıtmaq istədim, amma qorxudan addım ata bilmirdim. Gözlədim, hava qaranlığa büründü. Gecənin zülmətində qoyunları qova-qova, ürəyim ağzımda döyə-döyə evə gəldim.

Atam məni görəndə kimi hirsələndi:

- Bu vaxt hardasan?!

Evdəkilər su verdilər, amma danışa bilmirdim. Sanki dilim tutulmuşdu. Onlar soruşdular:

- Nə olub? Nədən qorxursan?

Mən çarəsiz halda iki barmağımı göstərib üzünü o tərəfə işarə etdim. Onlar əvvəlcə məni zarafat edir sandılar. Bir azdan titrəyə-titrəyə dedim:

- İki erməni məni tutmuşdu... Dedilər ayaqlarımı bağlayıb kanala ataq...

Hamı donub qaldı. Sözlərim evin içindəki sükuatı bıçaq kimi kəsdi.

O gecə axır çərşənbə idi. Küçələrdə uşaqlar tonqal qalayır, şənlik edirdi. Amma mənim içimdə böyük bir qorxu qaynayırdı. Ağam bunu görüb dedi ki, - Get uşaqlarla oyna, tonqalın üstündən tullan, həm ağırlığın tökülsün, həm də ki, qorxuluğun getsin. Gecə 12 -1 arası idi. Birdən kəndin üs-

tünə qara xəbər gəldi: "Ermənilər bu gecə hücum edəcək." Küçələrdə qaçışma, ağlaşma başladı. Şirəli kəndin camaatını evlərindən qovurdular. Bizim kişilər isə tüfəng, bıçaq, şana ilə onların qarşısına çıxdılar.

Novruz bayramı bizim xalq üçün qara gəldi. O gecə heç kim yatmadı.

Səhər tezdən yenidən hücum xəbəri yayıldı. Arvad-uşaqlar sərhədə yola salındı, kişilər kəndin ətrafını çevrildi. Son anda hərbiçilər və polislər gəlib müdaxilə etdilər. Amma onların ilk işi camaatın əlindəki bütün silahları toplamaq oldu. Kəndin giriş-çixışına post qoyuldu. Bakıdan nümayəndələr gəldi. Hamı bilirdi - köç qaçılmazdır...

Atam təyinatını Şuşaya yazdırdı. Bizim kimi çox ailə kənddən köçürüldü. Mal-qaramızı, ev əşyalarımızı, ən pisi də, xatirələrimizi orada qoyub çıxdıq. Bir il Şuşada həm oxuduq, həm də yaşadığımız. Kəndi təmiz boşaltmaq üçün birçə həftə verilmişdi. Elindən ayrılmaq heç kim üçün asan deyildi. O cümlədən, ağam üçün. Axı bu onun yaşadığı ilk deportasiya deyildi. Axı o bir dəfə də elindən qoparılmışdı. Atam bu hadisəni görəndə ürəyi bir daha sızıldadı. Sanki gözündə 48-53-cü il deportasiyası canlandı. Sanki onun uşaqların yaşadığı deportasiyanı indi özü ilə birgə öz ailəsi və uşaqları yenidən yaşayırdı. 1988-ci ildə isə evimizi Bakıda bir evlə dəyişdik.

Biz kəndimizi itirdik... Orada yalnız evimiz, əşyalarımız deyil, uşaqlığımız da qaldı. O torpaqda gülüşlərimiz, arzularımız, baharın qoxusu, tonqal tüstüsü də qaldı...

Taniyaq, tanıdaq!

Avtandil Ağbaba (Avtandil İsrəfil oğlu Məmmədov) 26 sentyabr 1955-ci ildə Qərbi Azərbaycan-Ağbaba elinin Balıqlı kəndində (Amasiya rayonu) anadan olmuşdur. Səkkizillik məktəbi doğma kəndində, orta təhsilini isə Təpəköy kənd orta məktəbində almışdır. Hələ orta məktəbdə oxuduğu zaman o başqa şagirdlərdən fərqlənirdi.

A.Ağbaba 1973-cü ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) filologiya fakültəsinə qəbul olmuşdur. 1974-1976-cı illərdə hərbi qulluqda olmuş, 1978-ci ildən pedaqoji fəaliyyətlə başlamışdır. Əvvəlcə Öksüz kənd 8-illik məktəbində, sonra isə Balıqlı kənd 8-illik məktəbində Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi işləmişdir. Müəllim işləməklə yanaşı "Əmək" qəzetinin nəzdində fəaliyyət göstərən "Ağbaba" ədəbi birliyinin fəal üzvlərindən biri olmuşdur. Müntəzəm şəkildə "Əmək", "Sovet Ermənistanı", "Ədəbiyyat və incəsənət", "Ulduz", "Azərbaycan" "Azərbaycan müəllimi", "Azərbaycan gəncləri" və s. Qəzet və jurnallarda şeirləri, oçekr və müxtəlif səpkidə məqalələri çap olunmuşdur. Bununla o, həm də bir jurnalist kimi püxtələşmişdir.

Görkəmli şairimiz Hüseyn Arifin "Göyçə-lilər dağılmayın Göyçədən" şeirinə ilk cavab verənlərdən biri Avtandil Ağbaba olmuşdur. 1987-ci ilin noyabrında "Azərbaycan gəncləri" qəzetində onun "Bir parçası Ağbabadır bu yurdun" qoşması çap olunmuşdur. Qoşmada yüksək vətəndaşlıq pafosu, yevrol sevgisi, el-obaya bağlılıq hissləri, xalqın birliyi və s. Məsələlər geniş əks olunmuşdur.

Avtandil Ağbabanın zəngin poetik duyumlu üç şeir kitabı vardır. Onun şeirlərinin əsas leytmotivinin el-oba həsrəti, fəlsəfi duyğular, vətənpərvərlik, şəhidlik və s. Mövzular təşkil edir. Şeirlərinin birində üzünü Azərbaycan əsgərinə tutub poetik misralarla belə deyir:

**İndi atan qayıdıb evini tikməlidir,
Kotanını sazlayıb, tarlanı əkməlidir.
İndi sənin önündə düşmən diz çökməlidir,
Ey vətənin sipəri, Azərbaycan əsgəri!**

Başqa bir şeirində Ağbabalı qaçqın bir gənc igidin şəhidlik zirvəsinə ucaldığını belə bədiiləşdirir:

**Ana yurdun qoxusunu gətirdi,
Ürəyində gül arzular bitirdi.
Şəhidliyin şərbətini götürdü,
Laçın dağlarında içdi Fikrətim.**

Avtandil Ağbabanın arzuları indi həyata keçmişdir. Azərbaycan əsgəri ermənilər tərəfindən işğal olunmuş ərazilərimizi azad etmişdir. İndi şair "Qərbi Azərbaycana qayıdış" konsepsiyasına uyğun olaraq Ağbabaya qayıdış eşqi ilə yaşayır:

**Qarışqası yuvasına yük çəkər,
Avtandili eniş-yoxuş dik çəkər,
Öləncən öz dərdini tək çəkər,
Heç qürbət də dərd çəkməli yerdimi?!**

Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatının qədim və zəngin tərkib hissəsi olan Ağbaba və Şörəyel kəndlərində geniş yayılmış folklor örnəklərini kəndbəkənd gəzib toplamaqla da məşğul oldu. Aşıq Şenlik, Xəstə Hasan, Aşıq Nəsim, Aşıq Qulu, Aşıq İskəndər kimi azman aşıqların yaddaşlarında qalan qoşma və gəraylılarını, xalq əfsanələrini və rəvayətlərini topladı. Azərbaycan radiosunun "Bulaq" verilişinə maraqlı folklor örnəkləri göndərdi. Bütün bunlar onun bir folklorşünas kimi yetiş-

məsinə rəvac verdi. Ermənilərin törətdikləri terrorçu hərəkətlər nəticəsində Avtandil müəllim də doğma Ağbabadan ayrıldı. 1989-cu ildə ailəsi ilə Sumqayıt şəhərində məskunlaşdı. Bu baxımdan şair-publisist Məmməd Nazımın "Qızıl kitab" əsərində Avtandil Ağbaba haqqında yazdığı yığcam, ancaq mənə dolu sətirləri xatırlamaq yerinə düşər: "Avtandil Ağbaba- Ağbaba duyğularını Sumqayıta gətirdi, Azərbaycana gətirdi. Ağbaba havasını şeirimizə gətirdi".

Elmi-pedaqoji fəaliyyətini bu şəhərdə davam etdirdi. Əvvəlcə 11 saylı orta məktəbdə və Sumqayıtdakı türk liseyində, daha sonra 25 saylı orta məktəbdə həm Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi, həm də dərslər hissə müdiri işlədi. İşlədiyi müddətdə məktəb rəhbərlərinin həm də şəhər təhsil şöbəsinin hörmətini qazandı. Savadı və nüfuzu sayəsində valideynləri və şagirdlər arasındada qabaqcıl müəllim kimi tanındı. Elmi-publisistik və elmi-pedaqoji məqalələri "Ulu Göyçə", "Vətən səsi", "Vətən həsrəti", "Sumqayıt", "Məslek", "Ekspress", "İlk sahil", "Vedibasar", "Ulduz", "Azərbaycan", "Elm və həyat", "Ağrıdağ", "Xalq qəzeti" və s. Mətbuat orqanlarında, respublika və beynəlxalq elmi konfranslarda ədəbiyyat, dil, etnoqrafiya, mifologiya, folklor, deportasiya və soyqırımı ilə bağlı 100-lərlə yazısı çap olundu. "AZTV", "Lider", "Dünya", "İTV", "Bakı", "ARB" və müxtəlif telekanallarada maraqlı çıxışları ilə tamaşaçılara Qərbi Azərbaycan və Qarabağ həqiqətlərini çatdırdı. Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, onun folklor böyük marağı olmuşdur. Bu arzu, bu maraq onu bir folklorşünas kimi yetişdirdi, elmi araşdırmalara daha çox fikir verdi. Müəllimliklə elmi fəaliyyəti bir vəhdət təşkil etdi. 2005-ci ildə "Qərbi Azərbaycan folklor ədəbi mühiti (Ağbaba-Şörəyel folklor materialı əsasında)" mövzusunda namizədlik, 2016-cı ildə isə "Azərbaycan aşıq yaradıcılığının regional xüsusiyyətləri" (Ağbaba-Çıldır aşıq mühiti) mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. 2000-ci ildə SDU-nun filologiya fakültəsi təsis olunanda Avtandil müəllim ora işləməyə dəvət edildi. Avtandil Ağbaba bu ali məktəbdə müəllimlikdən professorluqadək təcrübəli bir pedaqoqa məxsus həyat yolu keçdi. Bakalavr və magistrantlara "Azərbaycan folkloru", "Mifologiya", "Azərbaycan mifologiyası", "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi", "Türk xalqları ədəbiyyatı" və s. fənnləri yüksək səviyyədə tədris etdi.

O, 2005-2024-cü illərdə "Azərbaycan və xarici ölkələr ədəbiyyatı" kafedrasına rəhbərlik etmişdir. Kafedrada bir neçə professor və

Şair, alim və müəllim ömrünün işığı

səkkiz nəfərdən çox doktorantın elmi dərəcə almalarına, elmi cəhətdən yetişməsinə köməklik göstərmişdir. Kafedranın ixtisasına uyğun olaraq 50-dən çox magistr bu kafedrada yetişmişdir. O, dərslərlə Beynəlxalq Elmi konfransların və Magistrlərin Respublika elmi konfranslarının təşkilatçısı olmuş, konfrans materiallarını tərtib edərək onun çap olunmasına nail olmuşdur. Onun təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə İmadədin Nəsiminin 650 illik "Ədəbiyyətin Nəsimi zirvəsi" (2017), N.Gəncəvinin 880 yubileyləri ilə əlaqədar olaraq "Eşq və idrak şairi" (2021) məqalələr toplusu nəfis şəkildə nəşr olunmuşdur. O, 20-dən çox dissertantın opponenti və 5 nəfər doktorantın elmi rəhbəri olmuşdur. SDU-nun tədbirlərində fəallığı ilə seçilmiş. Təhsilin bu və digər sahələri üzrə fikir və mülahizərini bildirmişdir. Avtandil müəllimin təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə şair Nəriman Həsənzadə, Zəlimxan Yaqub, "Ədəbiyyat" qəzetinin əməkdaşları və Sumqayıt ədəbi mühitinin tanınmış simaları ilə görüşlər keçirilmişdir. Bundan başqa "Əkinci" qəzetinin "Molla Nəsrəddin" jurnalının yadda qalan yubiley tədbirlərinin keçirilməsi də onun rəhbərliyi ilə olmuşdur. Avtandil müəllimin elmi-pedaqoji fəaliyyəti məhsuldarlığı və keyfiyyəti ilə diqqəti cəlb edir. Onun "Ağbabaya gedən yollar" (1993), "Ağbaba şəhidləri" (1998), "Durnalar işığı uçuş" (1998), "Oğuz yurdu Güllübuluq" (2001), "Mən torpaq oğluyam" (2003), "Folklorumuz və taleyimiz" (2007), "Aşıq Nəsimin sənət dünyası" (2008), "Mifologiya" (dərs vəsaiti-2008), "Durnam, gedər olsan bizim ellərə" (2009), "Ağbaba- Çıldır aşıq mühiti" (2012), "Çıldır aşıq Şenlik. Qarşılamalar, deyişmələr və rəvayətlər" (2017), "Aşıq Sümmaninin ömür və sənət yolu" (2025) və s. Monoqrafiya dərs vəsaiti və dərslərləri çap olunmuşdur. Bakalavr və magistratura pilləsinin tədris planında nəzərə tutulan 20-dən çox ixtisas fənninin proqramını hazırlamışdır və Təhsil Nazirliyinin qıfı ilə çap etdirmişdir. O, 500-dən çox elmi və bədii publisistik məqalənin müəllifidir. Onun elmi məqalələri həm Respublika mətbuatında, həm də Türkiyə, Rusiya, Ukrayna, Polşa, İspaniya, Gürcüstan və başqa ölkələrdə nəşr edilmişdir. O, 20-dən çox kitabın redaktoru olmuş, 30-dan çox kitabın ön söz yazmışdır. Başqa universitetlərdən gələn elmi tədqiqatlarla diqqətlə yanaşaraq onlara rəylər vermişdir. O, istedadlı alim olmaqla yanaşı həm də tanınmış pedaqoqdur. Buna görə də A.Ağbaba respublikamızdan kənarda da yaxşı tanınır.

Avtandil Ağbaba elmi-pedaqoji və publisistik yaradıcılığına görə dərslərlə mükafatlandırılmışdır. Belə ki, 2011-ci ildə Qərbi Azərbaycana aid elmi-publisistik yazılarına görə Azərbaycan Respublikası Beynəlxalq Diaspor Mərkəzinin fəxri diplomu ilə təltif edilmişdir. 2012-ci ildə "Əməkdar jurnalist" fəxri adına layiq görülmüşdür. 2021-ci ildə "Mifologiya" dərslərinə görə SDU üzrə ən yaxşı dərslər və dərs vəsaiti nominasiyasının qalibi olmuşdur. Əlbəttə, Avtandil müəllimin yaradıcılığı haqqında geniş və ətraflı məlumat vermək bir məqaləyə sığmaz. Onun həyat və yaradıcılığı haqqında S.Vurğun adına Sumqayıt şəhər Mərkəzi kitabxana Avtandil Ağbabanın biblioqrafiyasını hazırlamışdır. Həmin

biblioqrafiyada geniş məlumat vardır.

Avtandil Ağbaba haqqında tanınmış ziyalıların ürək sözlərini "Sumqayıt" qəzetinin hörmətli oxucularına təqdim etməyi məqsəduyğun sayırıq:

Təqdirə layiq haldır ki, kitabın müəllifi Avtandil Ağbaba hələ azərbaycanlılar orada-öz doğma torpaqlarında yaşayarkən çoxlu folklor materialları toplamış və indi də bu işi davam etdirərək zəngin ağır ədəbiyyatı örnəkləri əsasında "Folklorumuz və taleyimiz" kitabını araya-ərsəyə gətirməyə nail olmuşdur.

Qara Namazov,
filologiya elmləri doktoru, professor

Şair və alim qardaşım Avtandil Ağbaba türk milli-mənəvi varlığının dərin bilicilərindən və qeyrətkeş daşıyıcılarından. Mən onu həm şeir ruhu daşıyan bir könül adamı, həm də gənc nəsli istiqamətləndirən dəyərli bir müəllim kimi qiymətləndirirəm. Ağlının və ürəyinin işığı özünə də, bizə də nur səpdir. Nurlu olmaq hər adama nəsim olmur. Bəlkə də, Avtandil Ağbabanın folklor, xalq mənəviyyatına, xüsusən də ozan-aşıq mədəniyyətinə köklü şəkildə bağlılığından gəlir bu işıqnur...Bu gözəl keyfiyyət onun üz-gözündən də yağır, əlindən-əməlinədən gələn xeyirxah əməllərdəndə. Gözü-könlü kimi şeirləri də boyaboy bu aydınlığın içərisindədir. Yolun da, ömrün də aydınlıqlar içərisində olsun gözəl adam!...

Məhərrəm Qasımlı,
Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor

Avtandil Ağbaba şeirlərinin bir qismi mövzu və mündəricə etibarilə qeyri-adi və orijinaldır. Bunlar həm fəlsəfə, həm sufi, həm də sosial mənə daşıyan şeirlərdir. Bəzi şeirlər fəlsəfəlik dərəcəsinə görə türk dünyasının da hi şairi Məxdimqulu Fəraqi səviyyəsindədir.

Ramiz Əskər,
Filologiya elmləri doktoru, professor

Şəhidlər haqqında yazılan kitablar içərisində ən qiymətli Avtandil Ağbabanın "Ağbaba şəhidləri"dir. Bukitab çox mətləbdən xəbər verir, insanı kövrəldir, düşməne nifrət hissini gücləndirir. Bu əsər sözün əsl mənəsində şəhidlər haqqında dastandır.

Əvəz Mahmud Lələdağ,
şair-publisist, dramaturq

İnsan varki, soyadı yerində işlətdiyi yurd yerinə layiq bir hər sözündə o yurd yerinin böyüklüyünü, ululuğunu, özəmət və ləyaqətini doğruldur, yaşadır özü yaşayana qədər. Avtandil Ağbaba belə insanlardır.

Şamxəlil Məmmədov,
folklorşünas alim, Əməkdar jurnalist

Avtandil Ağbabanın 70 yaşı tamam olur. Şair, alim və müəllim ömrünün 70 illik işığında yüzlərlə, minlərlə gənc həyata vəsiqə almış, bu işıq zərrə-zərrə ürəklərə çilənmişdir. Avtandil Ağbabaya bu yolda fərəhli günlər və yeni yaradıcılıq uğurları

Arzulayıram.

Aslan Bayramov,
Filologiya elmləri doktoru, professor

Taniyaq, tanıdaq!

Qərbi Azərbaycanda sovetləşmə prosesi çar Rusiyası dövründən də əziyyətli olmuşdur. Erməni millətçiliyi sovet dövründə də davam etmiş, əhali buranın etnik azlığına çevrilməklə DİRƏNİŞ Hərəkatına məruz qoyulmuş, idarəedəndən idarə olunana çevrilmişdir. Demək olar ki, sovet dövrü hər şeyin təzədən başlanması prosesi ilə üzbəüz qalmış, kəndin məskunlaşması yeni həyat tərzinə keçidlə tayfa münaqişələri, maraqların toqquşması ilə yeni məzmun almışdır. Bu, kolxoz quruculuğu dövründə xüsusilə güclü olmuşdur.

Həsən Bayramov
Qərbi Azərbaycan İcmasının
Ağsaqqallar Şurasının üzvü
İcmanın Binəqədi rayonu
Nümayəndəsi

Fərdi təsərrüfatdan, xüsusi mülkiyyətçilikdən kollektiv təsərrüfat formasına keçid milli adətlərin, mental dəyərlərin kommunist ideoloji dəyərlərə transformasiyası olaraq kolxoza keçid prosesini daha da ağırlaşdırırdı.

Sovet dövründə fərdi təsərrüfatdan kollektiv təsərrüfata - yəni hamılıqla planlı təsərrüfata keçid kolxoz hərəkatı adlanırdı. Sözü mənəsi rusca" kollektivnoe xozyaystvo "sözlərinin ilk hecalarının birləşməsindən yaranan kolxoz sözünü ehtiva edirdi.

Kəndli təsərrüfat forması olaraq kolxozun tətbiqi ideoloji mahiyyət daşımış, kənddə formalaşmış dini və fərdi mülkiyyətçiliyin formalaşdırıldığı imkanlı təbəqələrin, yəni kəndin sayılıb-seçilən fəalların sıradan çıxarılmasına xidmət edən repressiyalar hesabına başa gəlmişdir. Yəni köçəri, yaylaq-qışlaq təsərrüfatından kollektiv təsərrüfat həyatına keçilməsi ilə ənənəvi <<kənd elitası məhv edilmiş, hər şeyin sıfırdan başlanması ilə mülki-imkanlı təbəqə ənənəsi sındırılmışdır. Bu mənada Qərbi Azərbaycanda da fərdi təsərrüfatdan planlı kollektiv təsərrüfata - kolxoza keçid sovet imperiyasının hər yerində keçən əsrin 30-cu illərindən sürətlənmişdir.

Bu, Toxluca kəndindən də yan keçməmiş, kolxoz təsərrüfatı o dövrdə Dilican qəza komitəsində çalışmış əslən Göyçə mahalının Nor-Bəyazid qəzasının Hacımuğan kəndindən ailəsi ilə buraya köç etmiş və Toxlucada məskunlaşmış İdris Sadiqovun fəal iştirakı ilə həyata keçirilmişdir.

İdris Sadiqov kimdir? Sadiqov İdris Əsəd oğlu 1900-cü ildə anadan olmuşdur.

Çar rus İmperiyası 1828-ci ildə İrəvan xanlığını işğal etdikdən sonra Osmanlı İmperiyasının Bəyazid ərazisindən "hay" adlandırılan etnosu qədim Türk yurdu olan bu ərazidə məskunlaşdırdı. Çar Rusiyada baş verən 1905-ci il inqilabının əylətlərdə yayılmasının qarşısını almaq məqsədi ilə yerlərdə milli münaqişələr yartdı. Çar Rusiyasına ar-

qələrin yaranması ilə tayfa birliklərindən peşə birliklərinə keçidin doğurduğu yeni təbəqələşməyə də təkan verdi.

Kolxoz dövrünün imkanlı təbəqəsi kommunistlər və onların təsiri və himayəsi ilə formalaşan briqadirlər idisə, sovxoz quruculuğuna

sini yaradırdı.

Onun başladığı prosesi kolxoz sədri Cəfər Məmmədov davam etdirirdi.

Məmmədov Cəfər Əli oğlu - 1903-cü ildə İrəvan quberniyasının Nov-Bayazet qəzasının Toxluca kəndində anadan olmuşdur. Cəfər

də nöqsanlar da olar!). Bu səbəbdən də Cəfər Məmmədova Dövlət ittihamçısı, prokorr tərəfindən 21 il həbs istənilmiş, hakim isə müəyyən çəhətləri nəzərə alaraq həbsi 14 il endirmişdir. Ancaq 1953-cü ildə Stalinin ölümündən sonra SSRİ MK bürosunun xüsusi qərarı ilə həbsdə olanların əksəriyyətinə əfv fərmanı verilmişdir. Bu səbəbdən də Cəfər Əli oğlu həbsdən vaxtından tez azad olunmuşdur.

Sonrakı illərdə Cəfər Məmmədov Toxluca kənd kolxozunun, sonra isə sovxozun təchizat şöbəsində və tikinti briqadiri vəzifələrində çalışmışdır.

Cəfər Əli oğlu vaxtı ilə Şınıx mahalında təsərrüfatında işlədiyi Camal bəyin qızı Xədicə ilə ailə qurmuşdur. Bu evlilikdən cütlüyün 11 övladı, 4 oğlan (Telman, Salman, Süleyman və Əli), 7 qızı (Şəfiyə, Şküfə, Yetər, Həqiqət, Fatma, Bəsti (Tamara) və Səyyarə (Naibə)) olmuş və bu övladları el-oba üçün layiqli böyüdü təbiyə etmişdir.

Cəfər Əli oğlu Məmmədov 1979-cu ildə Bakı şəhərinə köçmüşdür və Bakı şəhərinin Əhmədli qəsəbəsində yaşamışdır. 2003-cü ildə Bakı şəhərində vəfat etmiş və Bakı şəhərində dəfn olunmuşdur.

Bu zaman Toxluca kəndinin həyatında yeni təsərrüfat həyatına sovet dövlət təsərrüfatına, yəni "sovetskaya xozyaystva" söz birləşməsinin ilk hecalarından yaranan sovxoz təsərrüfatına keçid zərurətə çevrildi. Bu, prosesə Təşkilat Bayram kimi tanınan gənc rəhbərlik etdi.

Kolxoz təsərrüfatından sonra sovxoz təsərrüfatına keçidin təşkilatçısı olan Bayram Bayramov kim idi?

O, II Dünya müharibəsinin iştirakçısı olmuş və 2-ci Ukrayna ordusunun tərkibində vuruşmuşdur. II Dünya müharibəsi 1945-ci ildə başa çatdı, Bayram Qurban oğlu ordudan 1951-ci ildə tərxis olunmuşdur. Bunun səbəbi isə, SSRİ dövlətinin II Dünya müharibəsindən sonra Avropada yaradılan sosialist ölkələrində sovxoz quruculuğu işlərində köməklik məqsədi ilə hərbiçilərdən istifadə etmişdi. Bayram Qurban oğlu da müharibə qurtardıqdan sonra məhz bu ölkələrdə - Ruminiyada və Macarıstanda sovxoz quruculuğunun inkişafı ilə əlaqədar orada islahatlara cəlb olunmuşdur.

O, ordudan tərxis olunduqdan sonra, yenidən Toxluca kolxozunda mühasib və kolxoz partiya təşkilat katibi vəzifələrində çalışmışdır.

Bayram Qurban oğlu İrəvan Kənd təsərrüfatı Texnikumunun məzunu olmuş, 1960-cı ildə isə Stavropol Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun "Zoomühəndislik" fakültəsinə qəbul olunmuşdur.

1954-cü ildə ixtisaslaşmış qoyunçuluq təsərrüfatı yaratmaq məqsədi ilə Stavropol diyarından sovxoz xüsusi cins qoyunlar gətirilmişdir. Bu təsərrüfatın əsasını təşkil edən qoyunçuluq kompleksinə rəhbərlik ona həvalə edilmişdir.

(*Ardı səh. 7-də*)

“Göyçənin Toxluca kəndinin sayılıb-seçilənləri”

xalanan daşnak haylar Göyçə gölünün qərb hissəsində yaşayan azərbaycanlılara hücum edərək əhalini öz ata-baba yurdundan didərgin saldırlar. Suyu donmuş Göyçə gölünün üzəri ilə gölün şimal hissəsində yerləşən kəndlərə pənah gətirdilər. Bu hücumla məruz qalan ailələrdən biri də İdris Sadiqovun ailəsi idi. Bu ailə Toxluca kəndinə pənah gətirib məskunlaşdı.

İdris ilk təhsilini Toxluca kənd mollaxanasında almışdır. Sovet dövründə Bakı şəhərində Universitetin Tarix fakültəsi nəzdindəki birillik Partiya kursunda təhsilini davam etdirmişdir.

İdris Sadiqovun Rus, hay, azərbaycan dillərini mükəmməl bilməsi, bacarıq və səriştəliliyi onun öndə getməsinə səbəb olmuşdur. Belə ki, əvvəlcə Dilican qəzasında, sonralar Krasnoselo, Basarkeçər rayonlarında hüquq mühavizə və partiya orqanlarında milis rəisi, Partiya komitələrinin katibi və ikinci katibi, payon icrayə komitəsinin sədri vəzifələrində çalışmış, erməni mənəvi terroruna məruz qalaraq, 1940-cı illərdə şərhlənərək həbs olunmuşdur..

1929-cu ildə məktəb binasının Toxluca kəndində tikilməsi məhz İdris Sadiqovun əməyinin nəticəsi olub.

1988-ci il Azərbaycan Ermənistan münaqişəsi nəticəsində öz vətəninə deportasiya olunaraq öz ailəsi ilə Bakı şəhərində məskunlaşmışdır. 4 oğlan, 4 qız böyüdən İdris Sadiqov 28 may 1994-cü il tarixində Bakı şəhərində dünyasını dəyişmişdir.

Kolxoz və sovxoz həyatı kəndimizin tarixində paralel olaraq həm ənənəvi tayfa birliklərinə, həm yeni təsərrüfat-idarəetmə formasına, həm də yeni tavanalı-imkanlı təbə-

qəidlə bu təbəqənin imtiyazını itirməsi və yeni təbəqənin oturaq ferma təsərrüfat həyatına əsaslanan inkişafı ilə çobanlar maldarlar və sovxoz idarəçiləri aparıcı təbəqəyə çevrildilər. Yeni büdcədən maliyələşən və sovet kəndinin nüfuzlu təbəqəsi olan müəllimlərlə yeni maddi imkana malik təbəqəyə çevrildilər. Bu, proses heç də asan başa gəlmir, kənddə tayfalararası rəqəbəti sürətləndirirdi. Yəni təbəqələşmə daha geniş insan birləşmələrinə ehtiyac hiss edirdi..

Dünya müharibəsi də kəndlərə yenə reallıq gətirməklə prosesə fərqli məzmun verdi. Müharibə ənənəvi imkanlı təbəqəni pəren-pəren salmaqla, kolxoz həyatını daha da ağırlaşdırırdı.

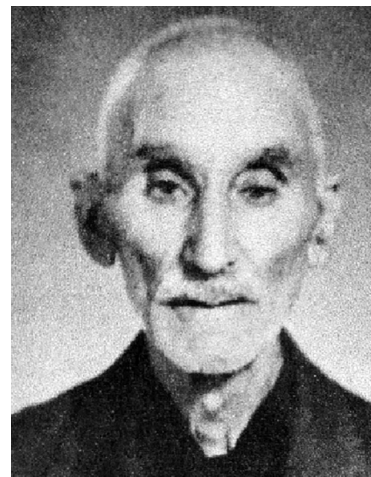
Birincisi, müharibədən yayınan fərarilər kolxoz təsərrüfatında möhkəmlənmişdilər. Çünki işçi qüvvəsini səfərbər etmək, onları ağır həyat tərzində çalışmağa məcbur edəcək "gözükölgəli idarəçilərə rayonlarda dövlət xüsusi diqqət göstərirdi.

İkincisi müharibədən "yaralana-raq" yayınıb qayıdan fərarilər müharibə iştirakçısı statusundan sui-istifadə edərək təsərrüfatda söz sahibləri idilər. Kəndlərdə nüfuz rəqəbəti bu iki "gözükölgəli" təbəqə arasında gedirdi. Ermənilərə də o zaman əhalini itaətdə saxlamaq üçün belə "gözükölgəli" təbəqəni qorumaq lazım idi.

Məşhur yazıçımız İsa Hüseynovun "Tütək səsi", "Kollu koxa" və "Yanar ürək" əsərlərində ölkədə gedən bu proses çox gözəl bədii təsvirini tapmışdır.. Toxluca kəndində də bu proses baş vermiş, həm kolxoz, həm sovxoz təsərrüfatına keçid sovet siyasi sisteminin, eləcə də erməni daşnak-kommunist rəhbərliyinin yeritdiyi siyasət nəticəsində kəndlərdə əhalinin köçə məcbur edilməsi məqsədi ilə gücdən salınması yəni tayfa ziddiyyətlərinə rəvac verməyə yönəlirdi. Ona görə kolxoz və sovxoz təsərrüfatına keçid mənəvi terrorun yeni dalğalanması ilə paralel gedirdi.

Kolxoz təsərrüfatının formalaşması İdris Sadiqovun xarizmatik idarəçiliyinə əsaslanmaqla yeni sovet kəndinin formalaşmasına - itaətkar kolxozçuların simasında kolxoz briqadirlərinin və kommunistlərin yeni sayılıb-seçilən tavanalı zümərə-

ilk təhsilini Toxluca kəndinin məscidində yerləşən Mollaxana məktəbində Molla Əhməddən almışdır. Molla məktəbini bitirdikdən sonra atası Cəfəri Şınıx mahalının Düz Rəsullu kəndində Camal adlı bəyin yanında işə qoymuşdur. Tez bir zamanda öz bacarıq və fərasəti ilə bəyin etibarını qazanmışdı.

1920-ci ildə bolşeviklər Azərbaycanda hakimiyyəti zəbt etdikdən sonra bütün ağa və bəylərin mülkiyyətini ələ keçirdiyi kimi, Camal bəyin də bütün əmlakı və var-dövləti bolşeviklər tərəfindən müsadirə edildi. Cəfər isə Toxluca kəndinə qayıtdı. O, kənddə bolşeviklər partiyasına qoşulmuş və sovet quruculuğunda fəal iştirak etmişdir. Bu səbəbdən İrəvana "Kolxoz və sovet təsərrüfatının qurulması və möhkəmləndirilməsi" adlı birillik kursa təhsil almağa göndərilmiş və bu kursu uğurla başa vurmuşdur.

Gənc Cəfər də kommunist kimi koolektivləşmə quruculuğunda fəal iştirak etmiş, Toxluca kolxoz kolleqiyasının üzvü olmuş, 1936-cı ildə Toxluca kənd kolxozunun sədri seçilmişdir.

II Dünya müharibəsi başlayan zaman sonra, 1941-ci ilin sonlarında Cəfər Əli oğlu müharibəyə çağırılmış, 1944-cü ildə Kırım Kerc şəhəri uğrunda gedən döyüşlərdə yaralanmışdır. Müalicədən sonra döyüşlərdə vuruşmağa yarasız olduğundan hərbiyən tərxis olunmuşdur.

Müharibədən tərxis olunan Cəfər Toxluca kənd kolxozunda yenidən sədr seçilmişdir. 1948-1950-ci illərdə Qərbi Azərbaycanlıların öz vətənlərindən deportasiya etdiyinə görə və sözsüz ki, çatışmazlıqlar aşkarlanmışdır (əlbətdə iş olan yer-

Taniyaq, tanıdaq!

Vaqif SƏMƏDOV - 75

Vaqif İsa oğlu Səmədov 22 sentyabr 1950-ci ildə Dərələyəz mahalının (Yexeqnadzor rayonu) Ağkənd kəndində dünyaya göz açmışdır. 1966-cı ildə Ağkənd 8 illik məktəbini və 1968-ci ildə Azərbaycan Respublikası Tərtər (keçmiş Mirbəşir rayonu) rayon 2 saylı tam orta məktəbini bitirmişdir. 1970-ci ilə kimi Tərtər rayonunda. Sərsəng Madagiz Hidroqovşağının Madagiz Su Anbarının tikintisində çalışmış, əməkde fərqləndiyinə görə indiki Bakı Dövlət Universitetinin hazırlıq kursuna göndərilmiş, 1971-ci ildə hazırlıq kursunu bitirmiş və universitetin geoloji coğrafiya fakültəsinə daxil olmuşdur.

teti müvəffəqiyyətlə bitirib təyinatla Tərtər rayonunun Seydimli kənd orta məktəbinə müəllim təyin edilmişdir. Hərtərəfli intellektual bilik və bacarı-

ğa malik olan Vaqif İsa oğlu (Səmədov) 1979-cu ildə "Əməkdə fərqlənməyə görə medalı və komsomolun Fəxri Fərmanı ilə təltif olunmuşdur.

1981-ci ilin aprelində Vaqif İsa oğlu irəli çəkilərək orta təhsil aldığı Tərtər şəhər 2 saylı tam orta məktəbin tədris işləri üzrə direktor müavini vəzifəsinə təyin olunmuş, vaxtilə müəllimi olan məktəbin direktoru Sabir Paşayevlə çiyin-çiyinə çalışmışdır. Bu vəzifədə də bacarığı ilə seçilən İsa oğlu 1984-cü ildə irəli çəkilərək Tərtər şəhər Məktəblərarası Tədris İstehsalat Kombinatına direktor təyin edilmişdir. O, 1985-ci ildə Kommunist Partiyası sıralarına daxil olmuş və 1991-ci ildə həmin partiyanın sırasından çıxmışdır. Təhsil Nazirliyinin ömri ilə 1994-cü ildə respublikada olan tədris İstehsalat kombinatlarının fəaliyyətləri dayandırılaraq ləğv edilir və o cümlədən Vaqif Sə-

mədovun rəhbərlik etdiyi Tərtər şəhər Məktəblərarası Tədris-istehsalat Kombinatı da fəaliyyətini dayandırır.

1994-cü ildə Vaqif İsa oğlu ailəsi ilə birlikdə Bakı şəhərinə köçmüşdür. O, həmin il əvvəlcə Bakı şəhəri, Nəsimi rayon 42 saylı, sonradan 28 saylı orta məktəbə köçürülmüş qiyabi-gecə məktəbində müəllim və eyni zamanda, Respublika Torpaq Komitəsində aparıcı mütəxəssis vəzifəsində çalışmış. 2001-ci ilin noyabrında qəfil insult keçirmiş və əlil olaraq təqaüdə çıxmışdır. Əlil olmasına baxmayaraq, İsa oğlu "Dərələyəz qəzetində xüsusi müxbir kimi çalışır və dövrü mətbuatda maraqlı yazıları ilə tanınır. Onun "Dərələyəz mahalım, Ağkənd elimdir" tarixi kitabı işıq üzü görmüş, çox saylı oxucu kütləsinin və eyni zamanda, ağkəndlilərin sevincinə səbəb olmuşdur.

Vaqif İsa oğlu 1976-cı ildə universi-

“Göyçənin Toxluca kəndinin sayılıb-seçilənləri”

(Əvvəli səh.6-da)

"Yeni gün" sovxozu və 1955-ci ildə yeni yaradılmış Toxluca kənd sovxozuna birləşdirildi. Sovxoz təsərrüfat rəhbəri kimi Erm. SSR-nin Kənd Təsərrüfatı nazirliyindən hay millətindən olan elmi dərəcəli mü-təxəssislər göndərilirdi. Bu şəxslər Toxluca sovxozuna rəhbər kimi göndərilənlər də, camaati tanıma-dıqlarından əslində idarəetməyə həm qoyunçuluq kompleksinin rəhbəri, həm də ilk partiya təşkilat ka-tibi olan Bayram Qurban oğlu Bay-ramov rəhbərlik edirdi.

Respublikada ilk sovxoz təsərrüfatı formasına keçidlə əhalinin sosial rifahı yaxşılaşmış, abad evlər tikilmiş (bu həm dövlət səviyyəli in-zibatı,--məişət-mədəni xidmət bi-naları, həm də əhalinin özləri üçün xüsusi evlərin inşasını əhatə edir-di), orta ixtisas və ali təhsilli gənclərin sovxozda xidməti işlərə cəlbə güclənmişdir. Kənddə heyvandar-lardan ibarət yeni təbəqə ilə bə-rəbər təsərrüfatı idarə edilməsində zi-yalı təbəqəsinin formalaşması ilə bağlı Bayram Bayramov yaxşı hö-rmət və nüfuz qazanmış, onu el-oba-da "Təşkilat Bayram" kimi tanıtdır-mışdır. Bu fakt onun islahatçı nüfuzunun güclü olması ilə bərabər bir qədər əvvəl qeyd etdiyim fərari züm-rəsinin texnikum təhsilli gənclərlə əvəz olunması yerli ziddiyətlərə də rəvac verirdi.

Bayram Qurban oğlu-Təşkilat Bayram işlədiyi müddətdə rayon partiya təşkilatlarının qurumlarına üzv seçilmiş, kənd, rayon sovetinin deputatı olmuşdur.

Bayram Bayramov gənc yaşında, 1961-ci il dekabr ayında ağır xəstəlikdən dünyasını dəyişmiş, erməni-mənəvi terrorunun qurbanı olmuşdur.

Beləliklə, Qərbi Azərbaycanın bir kəndində baş verən təsərrüfatlaşma həyatı, yəni kolxozlaşma və sovxozlaşma hər yerdə olduğu kimi bu kənddə də çox ağır keçməklə birincinn həbs olunması ikincinin isə çox gənc ikən həyatından köçməsi ilə sonuclanmışdır. Səbəb?

Qərbi Azərbaycanda kolxozlaşma kənd idarəetmə forması olaraq Ermənistan adlanan qurumun həyata keçirdiyi millətçi-şovinst siyasətin pressinqi ilə paralel gedirdi. Prosesin üstündə bu kəndlərlə yeni təsərrüfat həyatının gətirdiyi ideoloji siyasi, tarixi, dini, dünyəvi maraqların toqquşduğu kənd həyatının yaratdığı məhsuldar qüvvələrin yeni züm-rələrin maraqlarını təsərrüfat quruculuğuna yönəltmək əvəzinə tayfa-əqrəba zidiyyətlərinə yönəl-dən erməni siyasəti var idi. Məqsəd kəndlərdəki yeniliyi xırda hisslərə qurban verməklə əhali arasında mə-yusluq yaratmaq, onları ata-baba yurdlarından perikdirərək köçkün-lüyə sürükləmək idi.

30-cu illərdəki kolxozlaşma yeni insan birliyinə əsaslanan kəndlərin formalaşmasına müsbət təkan versə də, 37-ci illərin ideoloji repressiyası və ikinci dünya müharibəsi ilə tamamilə zəiflədi, insanlar arasına münasibətlər kəskinləşdi, son nəticədə mənəvi terrorun yeni dalğası başladı.

Bu zaman İkinci dünya müharibəsinin yaralarını sarımağa başla-

yan kəndlər sanki hər şeyi yenidən başlamaq zorunda idilər. Müharibədən yayınanlarla, müharibədən məqsədli yaranıb qaçanların maraqlar toqquşması azmış kimi "Kolxozçuların və digər azərbaycanlı əhalinin Ermənistan SSR-dən Azərbaycan SSR-nin Kür-Araz ovalığına köçürülməsi haqqında" sovet hökumətinin qərarı Qərbi Azərbaycanlıların sovet dövründə oturmaq həyat tərzinə keçməsinə öldürücü zərbə vurdu. Əhali pərə-n-pərə-n düşdü. Kəndlər, əqrəbalar və tayfa birlikləri sıradan çıxdı.

Köçənləndən fərqli olaraq köçməyən kəndlərin də həyat tərzini gərginləşdi. Bir tərəfdən müharibəyə qədərki repressiyalar, bir tərəfdən müharibənin doğurduğu dağıdıcı həyat tərzini kəndləri viran qoyduğu kimi,digər tərəfdən də deportasiyaya məruz qalmayan azərbaycan kəndləri ölkədaxili repatriantlarla çox çətin məskunlaşmaya məruz qaldılar.

Belə çətin şəraitdə kolxoz quru-

lulundan sovxoz quruluşuna keçən kəndimizin qarşılaşdığı çətinlikləri təsəvvür etmək çətin deyildir.

Amma zəhmətkeş, öz torpağına bağlı, kənd həyatının özəlliklərindən zövq alan əhali ermənilərin yaratdıqları maneələri dəf edərək nümunəvi kənd təsərrüfatı birlikləri yaradaraq güzəranlarını daha da yaxşılaşdırmaq üçün səy göstərirdilər.

Sovxozla sonralar Ağəli Əsədov, Mürvət Məmmədov, Bəkir Əliyev, Eyvaz Məmmədov, Hasan Orucov, Sadiq Bayramov, Mahmud Məmmədov,nəhayət Həsən Talibov rəhbərlik etmiş, ailəmizə xüsusi diqqət yetirmişlər.

Düzdür, bu proses atamın vaxt-sız sıradan çıxarılması, mənəvi terrora qurban getməsi ilə nəticələnsə də kənd öz həyatını yaşayır, əhali sovxoz quruculuğunun, yəni əmək-gününə, əldə edilən məhsulun qazancına əsaslanan kolxozdan maaşlı dövlət təsərrüfatına keçidin gətirdiyi maddi rifah halından məmnun qalır, atamı da hörmətlə xatırlayırdılar. Bu hörmət, iki övladını böyü-dən anama, ailəmizə, ellikcə ehtiramdan qaynaqlanırdı.

Mən, atamın namusunun ləyaqətli keşikçisi olan iki övladını böyüderək taleyini bizlərə bağlayan anamı da minnətdarlıqla xatırlayıram..

1980-ci ilin əvvəllərini xatırlayıram. Krasnoselo rayon partiya komitəsinin birinci katibi mənə qəbul etdi. Atamın respublikada ilk sovxoz qurucularından biri olduğu kimi, mənim də respublikada ilk raykom hüquqlu sovxoz komsomol komitəsinin katibi, rayon komsomol komitəsinin büro üzvü, eləcə də rayon və qəsəbə sovetlərinin deputatı olmağımı xatırladaraq mənə Toxluca qəsəbə sovetinə sədri vəzifəsini təklif etdi. Sovxozun problemləri, insanların güzəranı,partiyanın dövlətin qarşıya qoyduğu görü-

cək işlərlə bağlı təklif və tövsiyələrini verərkən sənə inanıram, güvənirəm, atanın kənddəki nüfuzuna, anana hamı tərəfindən ləyaqətli qadın kimi hörmət edilməsini də bilirəm. Bütün bunları unutma, get kəndinə rəhbərlik et! Ailəmiz haqqında bu sözləri rayon başçısından özü də erməni millətindən olan bir şəxsəndən eşitmək mənim üçün qururverici idi. Mən onlarla haqlı olaraq fəxr edirəm!

Heç kəsə heç bir halda intriqaya getməyən, hamının dərindən-sərinə yarayan, xeyir-şər məclislərinin təşkilatçısı olan bu insanlara Allahdan rəhmət diləyir, övladlarının da belə bir ocaqda böyüyən ləyaqətli vətəndaş olmalarını onların mənə verdiyi tərbiyəyə bağlayıram!

Beləliklə, bir kəndin simasında Qərbi Azərbaycanda yeni həyat tərzini uğrunda mübarizə, eləcə də bu mübarizənin simvoluna çevrilmiş bu iki şəxs haqqındakı qeydlər qaim-qədim ellərimizdə Dirəniş Hərəkatının yaxın tarixinə nəzər salmağa təşəbbus kimi dəyərləndirilə bilər.

Həm də gələcək nəsillər bu insanların simasında keçilən tarixi yolun mənzərəsini daha aydın təsəvvür etməklə indi erməni tapdağı altında qalan torpaqlarımıza qayıdışa çağırış kimi də qəbul edilməkdədir.Sovet dövründə kəndimizin keçdiyi kolxoz və sovxoz quruluşunun hər iki Fədaisini,- İdris Sadıqovla Təşkilat Bayramı gənc nəslə təqdim etməkdə də əsas məqsədim bu nəslin öz tarixinə, mədəniyyətinə bələd olması, onları unutmaması, daim ölkəmizin quruculuq prosesində fəal vətəndaş mövqeyi ilə seçilmələrinə çağırışdır.

Məhz nəsillərarası bu hörmət və ehtiram bizləri Qərbi Azərbaycana, qaim-qədim ellərimizə qayıtmağa motivasiya etməkdədir.

“Aşıqlar QƏRBİ AZƏRBAYCANI tərənnüm edir” adlı kitab nəşr olunub

Kitab Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin maliyyələşdiyi, “Ozan Dünyası” Aşıq Yaradıcılığının Təbliği ictimai birliyi tərəfindən icra olunan “Aşıqlar Qərbi Azərbaycanı tərənnüm edir” adlı layihə çərçivəsində hazırlanmışdır.

Kitabın layihə rəhbəri və nəşrə hazırlayan “Ozan Dünyası” Aşıq Yaradıcılığının Təbliği İB-nin sədri, Əməkdar mədəniyyət işçisi Musa Nəbioğlu, elmi redaktoru ADPU-nin prorektoru, filologiya üzrə elmlər doktoru, prof. Mahirə Hüseynova, elmi məsləhətçisi əməkdar elm xadimi, prof. Məhərrəm Qasımlı, rəyçi isə filologiya

üzrə fəlsəfə doktoru, dos. Razim Məmmədli. Kitabda XVII əsrdən üzübəri yaşayıb-yaratmış ustad aşıqların Qərbi Azərbaycanı tərənnüm edən şeirləri yer alıb. Bu zaman daha çox əslən Qərbi Azərbaycandan olan aşıqlarla yanaşı, digər aşıq mühitlərini təmsil edən ustad sənətkarların və eləcə də

günümüzdə fəaliyyət göstərən aşıqların yaradıcılıq nümunələrinə də yer ayrılıb.

MEH komandası mərkəzin ədəbi və bədii fəaliyyətlərinin inkişafına yönəlmiş yeni ideya və təkliflərini

təqdim edib. Xüsusilə rəsm, qiraət, şeir və rəqs sahələrində layihələrin təşkili, bu fəaliyyətlərin daha geniş

Qərbi Azərbaycan Araşdırmalar Mərkəzinin fəaliyyətində gənclərin rolu

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektorluğunun nəzdində, Professor Mahirə Hüseynovanın təşəbbüsü ilə yaradılan Qərbi Azərbaycan Araşdırma Mərkəzi ilə MEH ədəbi dərnəyinin əsas idarə heyəti arasında yeni tədris ilində görülməli işlər barəsində geniş müzakirə aparılıb. Görüş zamanı qarşıdakı dövrdə həyata keçiriləcək fəaliyyət və layihə planları ətrafı şəkildə nəzərdən keçirilib.

auditoriyaya çatdırılması və gənclərin yaradıcılıq potensialının artırılması məsələləri müzakirə olunub.

Bundan əlavə, MEH ədəbi dərnəyinin Qərbi Azərbaycana qayıdışla bağlı təşəbbüsləri, qayıdış ruhunun

gücləndirilməsi və fəal tələbələrin həminin könüllülərin iştirakının təşviqi mövzusunda fikir mübadiləsi aparılıb. Bu təşəbbüslər gənclər arasında mənəvi dəyərlərin aşılması, həminin mədəni və ədəbi fəaliyyət

lərin genişlənməsinə xidmət edir.

Həminin, planlaşdırılan layihələrin uğurla həyata keçirilməsi üçün bacarıqlı və motivasiyalı könüllülərin cəlb olunması, onların fəaliyyətlərdə aktiv iştirakının təmin edilməsi və qarşılıqlı dəstəyin göstərilməsi barədə müzakirələr aparılıb.

Görüşün sonunda qarşılıqlı əməkdaşlıq mexanizmləri, layihələrin icra planları və yeni tədris ili üçün prioritet istiqamətlər üzrə razılaşmalar əldə olunub.

Bəzi torpaqlar var ki, onlar təkcə xəritələrdə deyil, xalqın ürəyində yaşayır. Onların adını dəyişmək olar, sərhədlərini cizmaq olar, amma onları xalqın yaddaşından silmək mümkün deyil. Bu torpaqların havası, suyu, daşı, eləcə də onlara bağlı nağıllar, bayatılar və atalar sözləri xalqın dilinə hopur, nəsillərin qan yaddaşına çevrilir. Qərbi Azərbaycan da bizim üçün belə bir torpaqdır, təkcə keçmişin coğrafiyası deyil, həm də milli kimliyimizin, etnik mənşəyimizin, dilimizin və ruhumuzun beşiği.

İllər, əsrlər boyunca bu torpaqlarda türk dilli tayfalar yaşamış, yurd salmış, əkmış, biçmiş, dastanlar söyləmiş, saz çalmış, söz qoşmuş, toy-bayram etmişlər. Onların danışdığı dili, yer adları, mərasimləri və dünyagörüşü bu ərəzilərin Azərbaycan xalqına mənsub olduğunu sübut edən canlı izlərdir.

Bəlkə də indi xəritələrdə başqa adlarla tanınan bu torpaqlar xalqımızın yaddaşında doğma adları ilə yaşayır: Qafan, Göyçə, Zəngibasar, Vedibasar, Ağbaba... Hər biri bir tarix, hər biri bir yaddaş ocağıdır. Bu yaddaş qorumaq təkcə keçmişə anmaq deyil, həm də gələcək nəsillərə milli kimliyimizi çatdırmaq deməkdir.

Qərbi Azərbaycan anlayışı XIX əsrin əvvəllərindən sonra daha çox işlədilməyə başlasa da, bu ərəzilərdə azərbaycanlıların varlığı minilliklərə söykənir. Hələ qədim dövrlərdən başlayaraq Araz çayının qərb sahillərində, Göyçə, Zəngəzur, İrəvan və Dərələyəz bölgələrində türk mənşəli tayfaların məskunlaşması müxtəlif qaynaqlarda qeyd olunmuşdur. Orta əsr ərəb və fars coğrafiyaşünasları (İbn Xordadbeh, Əl-İstəxri, Əl-Müqəddəsi və s.) bölgəni türk tayfalarının yaşadığı ərəzi kimi təsvir etmiş, burada oğuz və qıpçaq mənşəli tayfa birliklərinin varlığını qeyd etmişlər.

XII-XIV əsrlərə aid səyyah qeydləri (məsələn, Marco Polo, Ruy Gonzales de Clavijo) bölgədə türk dillərində danışan əhali ilə qarşılaşdıqlarını bildirirlər. Bu ərəzilərdə aparılan arxeoloji qazıntılar da həmin dövrə aid maddi mədəniyyət nümunələrinin - qoç heykəlli qəbir daşlarının, türbələrin, karvansaraların və məscidlərin

türk-islam mədəniyyətinə mənsub olduğunu təsdiqləyir.

XVIII əsrdə İrəvan xanlığı bölgənin siyasi, iqtisadi və mədəni mərkəzlərindən biri kimi formalaşmışdı. Xanlığın əhalisinin böyük əksəriyyətini azərbaycanlı (müsəlman-türk) kəndlilər və şəhər əhalisi təşkil edirdi. Məsələn, 1829-cu ildə rus generalı və tədqiqatçı İvan Şopenin apardığı siyahıyaalma məlumatlarında göstərilir ki, İrəvan əyalətində 49 min nəfər müsəlman-türk və 20 minə yaxın erməni yaşayırdı.

1828-ci il Türkmənçay müqaviləsindən sonra çar Rusiyası bölgədə demografik balans dəyişmək məqsədilə planlı şəkildə etnik siyasət həyata keçirdi: 1828-1830-cu illərdə təkcə İran və Osmanlı ərəzilərindən 130 minə yaxın erməni ailəsinin İrəvan, Naxçıvan və Qarabağa köçürülməsi təşkil olundu (bax: N. Şavrov, Novaya ugroza russkomu delu v Zakavkazy, 1911). Bu kütləvi köçürmələr nəticəsində bölgənin etnik tərkibində dəyişikliklər başlasa da, uzun müddət ərəzində Qərbi Azərbaycanın kənd və şəhərlərinin əsas əhalisi azərbaycanlılar olaraq qaldı.

Bu gün də bölgənin yaddaşında həmin insanların izi silinməyib: qədim qəbiristanlıqlardakı türkcə yazılı baş daşları, Göyçə və Zəngəzurdə qorunub qalan qoç heykəlli məzar abidələri, İrəvan şəhərinin özündə vaxtilə fəaliyyət göstərmiş Göy məscid, Sərdar sarayı, karvansaralar və hamamlar azərbaycanlıların bu torpaqlarda əsrlər boyu qurub-yaratdıqlarının canlı sübutudur.

Qərbi Azərbaycan anlayışı XIX əsrin əvvəllərindən sonra geniş istifa-

"Qərbi Azərbaycan tarixi və əzəli Vətənimizdir!"

Nigar Xanəliyeva,
SDU Filologiya fakültəsi
magistr

də edilməyə başlasa da, bölgədə azərbaycanlıların mövcudluğu minilliklərə dayanır. Bu ərəzilərin toponimləri xalqın burada uzun müddət yaşadığını və milli kimliyini qoruduğunu açıq şəkildə göstərir. Məsələn, Göyçə gölü ətrafında yerləşən kəndlərin adları - Ağbaba, Qarabulaq, Əhmədli - türk mənşəli olub, onların qədim sakinləri pastoral və kənd təsərrüfatı həyatına uyğun adlandırma üsulu tətbiq etmişlər. Bu toponimlərin hər biri ərəzidə yaşayan tayfaların dil və mədəniyyət kodlarını saxlayır.

İrəvan şəhərinin qədim adı olan ?rebuni həm urartu mənbələrində, həm də orta əsr Azərbaycan mənbələrində qeydə alınmışdır və bölgədə davamlı türk-mədəni təsirin izlərini göstərir. Qızılcaya, Güllüstan və Naxçıvan yollarındakı digər toponimlər - Dərəçiçək, Qulp, Zəngibasar həm fonetik, həm morfoloji səviyyəsində Azərbaycan türkcəsinə aiddir və burada yaşayan tayfaların etnik mənsubiyyətini sübut edir.

XVIII əsrdə İrəvan xanlığının tərkibində yerləşən bu torpaqların kənd və şəhərləri Azərbaycan dilində adlarla zənginləşmişdi. XIX əsrin əvvəllərində rus səyyahlarının qeydlərində (I. Şopen, 1829) İrəvan əyalətindəki kənd adlarının böyük əksəriyyətinin

azərbaycanlı məskunlaşmasını əks etdirdiyi qeyd olunur. Məsələn, Kərimbəyli, Qaraməryəm, Şahbulağ kimi kənd adları xalqın burada uzun müddət yaşadığını göstərir.

1828-ci il Türkmənçay müqaviləsindən sonra çar Rusiyası bölgədə etnik balans dəyişdirmək məqsədilə planlı şəkildə köçürmələr həyata keçirsə də, toponimlər xalqın yaddaşında və gündəlik istifadə dilində qorunmuşdur. Hətta bir çox ad sonradan dəyişdirilsə də, xalq onları şifahi ənənədə orijinal şəkildə saxlamışdır. Bu da göstərir ki, toponimlər yalnız coğrafi göstərici deyil, həm də milli yaddaşın və identitetin daşıyıcısıdır.

Beləliklə, Qərbi Azərbaycanın toponim sistemi - Göyçə gölü, Zəngibasar, Dərəçiçək, Ağbaba, Qulp, Kərimbəyli və s. regionun Azərbaycan xalqına məxsus olduğunu, burada minilliklər boyu dil və mədəniyyət izlərinin qorunduğunu elmi və tarixi sübutlarla təsdiqləyir. Bu toponimlər həm folklor, həm şifahi ənənələr, həm də arxeoloji və tarixi mənbələr vasitəsilə Azərbaycan xalqının əzəli Vətəni olduğunu nümayiş etdirir.

Qərbi Azərbaycan yalnız xəritələrdəki bir məkan deyil. O, hər bir azərbaycanlının yaddaşında, dillərində, dastanlarında və bayatılarında yaşayan əzəli Vətəndir. Minilliklər boyu süzülüb gəlmiş dillər, qorunub saxlanmış toponimlər, aşıq havaları və ailə xatirələri göstərir ki, bu torpaq xalqımızın ruhunda həmişə diri olub.

Bəlkə indi fiziki varlığı əlimizdə deyil, bəlkə sərhədlər və adlar dəyişib, amma Qərbi Azərbaycan dilimizdə, xatirələrimizdə, ürəklərimizdə daim bizimlədir. Onun dağları, çayları, gölləri və kəndləri hər söz, hər bayatı, hər dastanda yaşamaqda davam edir.

Bu Vətən itmir, əksinə, hər nəvəyə danışılan nağıl, hər aşıq havaları ilə qoşulan dastan, hər ailənin qoruduğu ad və əfsanə ilə yenidən doğulur. Qərbi Azərbaycan, itirilmiş kimi görünən

torpaq olsa da, xalqın yaddaşında əbədi olaraq əzəli, müqəddəs və diri qalır.

Və hər dəfə biz Qafanı, Göyçəni, Zəngibasarı, Ağbabanın adını çəkəndə, hər bayatı söyləyəndə, hər dastan qoşanda, biz yalnız tarixi xatırlamırıq, biz özümüzü, köklərimizi və milli kimliyimizi yaşadıırıq. Qərbi Azərbaycan, dilimizdə və ruhumuzda yaşayan əbədi Vətəndir.

Uşaqlıqdan daima Qərbi Azərbaycan haqqında eşitdiklərimlə xəyalən sanki oranın dağ-dərəsini, çəmənlərini gəzib gözümdə canlandırmağa çalışmışam. Hər bir dağ, hər bir bulaq, hər bir kənd adının arxasında nəsillərin yaşadığı tarixin nəfəsi var. İnsan həqiqətən də parlaq bir yolda addımlamaq istəyirsə, mütləqdir ki, öz tarixi köklərinə sahib çıxsın, milli yaddaşını qoruyub saxlasın. Gənc bir filoloq olaraq, mən də tezliklə öz dədə-baba yurdunda elmi fəaliyyətimə davam etdirərək bu yaddaş gələcək nəsillərə çatdırmaq niyyətindəyəm.

Ulu Öndərin vəsiyyətini gerçəkləşdirən, Öndər yolunun layiqli davamçısı Cənab Ali Baş Komandanın rəhbərliyi sayəsində bu gün Qarabağda gördüyümüz bahar, çiçəklənən, tərəvətlili günür yalnız tarixi qələbənin simvolu deyil, həm də xalqımızın milli yaddaşının, vətən sevgisinin və mədəni irsinin təəcəssümüdür. Qoy Vətən daim gül açan, yaşıl çəmənli ilə şad və xürrəm olsun. Ümid edirəm ki, Cənab Prezidentin dediyi kimi, yaxın gələcəkdə Aşıq Ələsgərin şeirindəki süsənli, sünbüllü və laləli dağlara malik Zəngəzur, Qafan və digər tarixi torpaqlarımızda da Qarabağda olduğu kimi yaşıl, çiçəkli səhərləri, təbiətin bütün zənginliyini görərik.

Beləliklə, Qərbi Azərbaycan yalnız tarixdə qalmayıb, həm də dilimizdə, xatirələrimizdə və ruhumuzda yaşayan əzəli, müqəddəs Vətəndir, və onun əbədiyyətini qorumaq hər birimizin müqəddəs vəzifəsidir.

Təsisçi və Baş redaktor
Mahirə Hüseynova

Baş redaktorun müavini
Leyla Calalova

Məsul katib
Möhübbət Məmmədov

Redaksiya heyəti:
İbrahim Bayramov
Könül Həsənova
Səməd Vəkilov
Fərrux Rüstəmov
Cəlal Allahverdiyev

Azərbaycan Respublikası
Medianın İnkişaf Agentliyi
Media Reyestri
Şəhadətnaməsi
Qeydiyyat:
№: CA61EF8114733BA

Ünvanımız:
Bakı şəhəri, Ü.Hacıbəyov
küçəsi 68

Qəzet redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnməli və “Azərbaycan Nəşriyyatı” MMC-nin mətbəəsində ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.
Tiraj: 200 Sifariş: 1887